

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2001 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (euron väärentämisen torjunta)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 20 päivänä joulukuuta 2000 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (euron väärentämisen torjunta) (U 76/2000 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sanna Heikinheimo, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö

- apulaispäälikkö Robin Lardot, keskusrikospoliisi.

Viitetiedot

Euron suojaaminen rahanväärennykseltä on ollut lakivaliokunnassa aikaisemmin käsiteltävänä seuraavien kahden asian yhteydessä:

- valtioneuvoston kirjelmä U 24/1999 vp ehdotuksesta puitepäätökseksi rahanväärennyksen estämiseksi annettavan rikosoikeudellisen suojan vahvistamisesta euron käyttöönoton yhteydessä (euron väärentäminen), josta valiokunta on antanut lausunnon LaVL 3/1999 vp, ja
- hallituksen esitys HE 154/1999 vp laiksi rikoslain 37 luvun 12 §:n muuttamisesta, josta valiokunta on laatinut mietinnön LaVM 2/2000 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus neuvoston asetukseksi

Asetuksella pyritään varmistamaan euron väärentämisen korkeatasoinen torjunta. Asetuksen tarkoituksena on vahvistaa eurosetelien ja -metallirahan oikeudellista suojaa sekä kattaa väärentämistä koskevien teknisten ja tilastotietojen käsittely, operationaalisten ja strategisten tietojen käsittely sekä yhteistyö ja keskinäinen avunanto.

Asetus sisältää eurosetelien ja -metallirahan, euron väärentämisen, teknisten tietojen, opera-

tiivisten tietojen, strategisten tietojen ja Geneven yleissopimuksen määritelmät sekä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen määritelmät. Jäsenvaltioista lähtöisin oleviin väärennetyihin euroseteleihin ja -metallirahoihin liittyvien teknisten tietojen keruu ja luettelointi kuuluu toimivaltaisten kansallisten viranomaisten vastuulle. Asetus velvoittaa jäsenvaltion perustamaan tai nimittämään kansallisen metallirahojen tutkimuskeskuksen.

Luottolaitokset ja laitokset, jotka harjoittavat eri valuuttojen seteleiden tai metallirahojen vaihtoa, velvoitetaan poistamaan kaikki väärennetyt eurosetelit ja -metallirahat markkinoilta ja toimittamaan ne toimivaltaisille kansallisille viranomaisille. Tätä tarkoitusta varten niiden olisi tarkastettava asianmukaisesti kaikkien vastaanottamiensa euroseteleiden ja -metallirahojen aitous. Jäsenvaltiot velvoitettaisiin säätämään rangaistuksista laitoksille, jotka huolimattomuut- taan tai tarkoituksellisesti jättävät täyttämättä velvollisuutensa.

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että Europol perustaa euron väärentämisen torjunnasta vastaavan yksikön, jota hallinnoidaan Europolin yksikkönä. Yksikkö hoitaisi Europolin tietojärjestelmän osana operatiivisten ja strategisten tietojen vaihtoa, keruuta ja analysointia koskevaa järjestelmää. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että yksikkö tukee jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen tietojenvaihdon tehostamista näiden hoitaessa euron väärentämisen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyviä tehtäviään, huolehtii strategista analyysia varten harjoitettavaa euron väärentämisen seurantaa koskevasta säännöllisestä tiedottamisesta toimivaltaisille viranomaisille, Euroopan keskuspankille ja komissiolle sekä avustaa tarvittaessa pyynnöstä tai omasta aloitteestaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden toimivaltaisia viranomaisia näiden hoitaessa euron väärentämisen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyviä tehtäviään.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää euron väärentämisen torjuntaa erittäin tärkeänä. Euron väärennyksen torjunta edellyttää yhteisön tason toimintaa, joten asetuksen antaminen on sinänsä perusteltua.

Ehdotus sisältää Europoliin ja sen toimintaan liittyen useita säännöksiä, joissa asetetaan velvollisuuksia Europolille tai jäsenvaltioille suhteessa Europoliin. Valtioneuvosto katsoo, ettei velvoitteiden asettamiselle Europolille tai jäsenvaltioille ole riittävää oikeusperustetta. Näin ollen valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että perustamissopimuksen perusteella laadittavaan asetukseen ei sisällytetä unionisopimuksen alaan kuuluvia säännöksiä. Tämä ei kuitenkaan estä sitä, että perustamissopimuksen nojalla annettavassa asetuksessa todetaan Europolin roolista euron väärentämisen torjunnassa tämän tapahtuessa unionisopimuksen perusteella säädetyn Europol-yleissopimuksen ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti.

Asetuksessa ei myöskään tule velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistuksia luottolaitoksille, jotka laiminlyövät asetuksen mukaiset velvollisuutensa. Rikosoikeus ei kuulu yhteisön toimivaltaan. Rangaistusten sijasta asetuksessa tulisi, kuten muussakin yhteisölainsäädännössä, vain velvoittaa kansallisesti säätämään hallinnollisia seuraamuksia.

Valtioneuvosto katsoo, että tehokas euron väärentämisen torjunta edellyttää myös Europolin aktiivista roolia. Asetuksen rinnalle on perusteltua laatia unionisopimuksen VI osastoon perustuva instrumentti, jossa määritellään Europolin tehtävät sekä tarvittaessa myös rangaistusmääräykset. Instrumentin tulisi olla puitepäättös, koska asiassa on edettävä nopeasti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Aikaisempien kannanottojensa mukaisesti valiokunta suhtautuu myönteisesti yhteisön tason toimintaan euron suojelemiseksi rahanväärennykseltä.

Saadun selvityksen mukaan asetusehdotus on jatkovalmistelussa muuttunut olennaisesti. Valtioneuvoston kannanotosta ilmenevät Europolia koskevat ongelmalliset kohdat on poistettu. Samoin ehdotusta on muutettu siltä osin kuin jäsenvaltiot olisi velvoitettu säätämään luottolai-

toksille ja ammattimaisesti rahan jakeluun osallistuville asetettujen velvoitteiden laiminlyönnit rangaistavaksi. Näiden tahojen velvollisuutena on poistaa liikenteestä väärennöksiksi tietämässä setelit ja metallirahat sekä rahat, joiden niillä on perusteltua aihetta olettaa olevan väärennetyjä. Uuden ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä tehokkaita, oikeasuhtaisia ja vakuuttavia seuraamuksia velvollisuuksien laiminlyönneistä. Tässä muodossa asetusehdotus on yhteisön toimivallan mukainen ja jättää kansallisesti ratkaistavaksi asianmukaisista seuraamuksista.

Asetusehdotukseen tehtyjen muutosten jälkeen valiokunta puoltaa ehdotuksen hyväksy-

mistä. Edellä viitetiedoissa mainitun puitepäättöksen täytäntöönpano edellyttää rikoslain muuttamista. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokauden aikana. Samalla kansallinen lainsäädäntö saatetaan vastaamaan asetusehdotuksen 1 artiklan määritelmäsäännöstä.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valiokunnassa esitettyyn valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /alk
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /skl
Annika Lapintie /vas
Paula Lehtomäki /kesk

Kari Myllyniemi /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr
Veijo Puhjo /vas
Timo Seppälä /kok
Marja Tiura /kok
Lasse Virén /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.